

24. marca 1938

Enake dolžnosti za vsakega
Enake pravice za vse!

Nova Prava

Leto II
Št. 12

SOCIALNO POLITIČNI, KULTURNI IN STROKOVNI LIST

Izhaja štirikrat mesečno ob četrkih. Naročnina: mesečno Din 4.—, četrtletno Din 10.—, polletno Din 20.—, celoletno Din 40.—. Posamezna številka Din 1.—. Uredništvo in uprava Ljubljana, Dalmatinova ulica 8, telefon štev. 21-32. Rokopisi se ne vračajo. Poštočkovni račun štev. 17.177. Poštni predal štev. 74.

Stavka in služba

Na neko sodišče je vložilo tožbe več delavskih zaupnikov na plačilo mezde proti podjetnikom tekstilnih tovarn, ki so odpustili zaupnike po tekstilni stavki. Sodišče pa je tožbo zavrnilo z motivacijo, da je stavka tehten vzrok za takojšen odpust iz službe po obrtnem zakonu. Okrožno sodišče pa je to sodbo razveljavilo, češ da je po naši zakonodaji stavka dovoljena in da ista ni razlog za odpust. Seveda, da je stavka upravičena. Nato pa je Stol sedmorice ugodil reviziji tožene tvrdke iz sledečih razlogov: Torej ugotovilo se je, da je tožnik odpuščen iz službe, ker se je pridružil stavki. Prizivno sodišče je mnenja, da pristop k stavki ne tvori odpuščenega razloga, ker se je tožnik pridružil stavki pod pritiskom in spričo dejanskega položaja, ki vlada sedaj med strankami, ko ni mogoče siliti posameznikov, naj delajo, ko drugi stavkajo in se s tem izpostavljajo nevarnosti za zdravje in življenje ter očitkov s strani kolegov ali še hujšemu.

Revizijsko sodišče pa temu ne potrjuje in pravi, da zakonodaja ne priznava stavke kot pravice delavcev. Oblastni inšpektor vodi statistiko o stavkah, mezdah in sporih in izporih, kar pravi določba člena 9 zakona o inspekciji. Določka § 73 zakona o zaščiti delavcev, po kateri borze dela ob stavkah ne opravljajo posredovanja za ono podjetje, v katerem je stavka ali izpor in iz določbe § 109 zakona o zaščiti delavcev, po kateri zahtevajo delavski zaupniki posredovanje državnih oblasti ob grozečih stavkah, sledi le to, da računa zakonodaja s stavkami, kot dejanski pojav gospodarskega boja, da skuša te pojave iz gospodarsko-političnega stališča preprečiti ali vsaj omiliti njih posledice, nikakor pa ne, da priznava stavko kot pravico delavcev. Dovoljena pa je pravica združevanja v svrhu poboljšanja ekonomskih in socialnih prilik delavca. Stavka je borbeno sredstvo združenih delavcev in je borba naperjena proti delodajalcu in predstavlja, kolikor je z njo neobhodno združeno kršenje službenih pogojev, napram delodajalcu civilno krivico. Če so službene pogodbe kršene od celega kolektiva stavkajočih delavcev, ne more na tem ničesar spremeniti. Kršitev službene pogodbe se tudi ne da upravičiti s sklicevanjem na višjo silo, da je bil tožnik pod moralnim vplivom kolektiva ali se celo bal fizičnega obračunavanja od strani sodelavcev, če bi kazil stavko. Takšnega odgovora bi se mogel končno poslužiti vsak posamezni stavkajoči delavec in bi v posledici tega stali vsi delavci pod pritiskom višje sile, katero so si pa stvorili sami. Torej je tožnik zapustil delo brez v zakonu priznane ovire. On svojega postopka ni opravičil s tem, da bi mu bili drugi delavci s silo zabranili ali onemogočili delo, ko je bil sam delavljalec.

Važen razlog za odpust iz službe je podan in ker je tak važen razlog podan, se tožnik ne more sklicevati na zakon o zaščiti delavcev-zaupnikov.

Priključek k stavki se ne more smatrati za kršitev pogodbe, ker je bila stavka upravičena in utemeljena z ozirom na razmere, ki so vladale v obratu tožene stranke, s čemur so mišljene nehigijenske prilike, šikaniranje nekaterih delavcev s strani nadrejenih in sramotno nizke mezde. In tudi ti razlogi ne morejo obveljati, ker tožnik s svojo tožbo ni uveljavljal, da bi bil iz kateregakoli razloga upravičeno izstopil iz službe, ampak je upravljal zahtevek na trditve, da je bil brez utemeljenega razloga odpuščen iz službe.

Moderni statuti dela

Prizadevanja za notranji socialni mir Francije

Francoski parlament je razpravljal o velikem zakonodavnem delu, katerega uvedba pomeni ne le neizmerni napredek socialnega življenja v Franciji, temveč tudi globok poseg v samo strukturo vsega gospodarskega delovanja. Pri teh razgovorih je prišlo do dramatične izmenjave mnenj v parlamentarnem odboru o »giblivem sistemu mezd« in zahtevku avtomatičnega poviševanja mezd, v zvezi s kontrolo vodstva podjetja. Določeno je bilo, da se zvišajo mezde, če se dvigne indeks cen za pet odstotkov. Pri vsem tem ostane delodajalcu še možnost dokaza, da povišanje plač preveč obremenjuje podjetje. Nadzorstvo nad podjetjem bodo lahko izvrševali samo uradni razsodniki in vsi dokazi bodo podvrženi profesionalni tajnosti.

Ta zakon ima tele nove statute:

Kolektivne pogodbe

Če ne bo doseženo soglasje mesec po nastalem sporu, bodo začasno aplicirana tako imenovana splošna pravila o stanovski organizaciji razmer med delojemalcem in delodajalcem. Za vsako priliko izdela ta pravila pristojni javni urad po posvetovanju z delodajalskimi in delojemalskimi organizacijami in Narodnogospodarskim svetom.

Razsodišče

in poravnalno postopanje

V kolektivnih pogodbah je določilo o paritetnih poravnalnih odborih, kateri odločujejo, če spor ni mogel biti poravnán v času, ki ga določa kolektivna pogodba. Obe stranki imenujeta svojega razsodnika, kateri odločuje v primeru neuspeha razsodniškega odbora, v primeru neuspeha razsodnikov pride spor pred superarbitra, katerega določita oba razsodnika, ali prizadete stranke, ali uradno prvi predsednik apelacijskega sodišča z liste 10 imen, ki so jih izbrale organizacije delodajalcev in delojemalcev (v primeru nesoglasja pa od preteke). Zakon predvideva še nadaljnjo instanco v primeru nesoglasja (Državni svet). Proti odločitvi najvišje instance ni priziva.

Stavke

Pri vseh sporih se mora najprej uvesti poravnalno postopanje in morajo priti pred razsodišče, preden se proglasi stavka. V primeru stavke se glasuje tajno o nadaljevanju stavke in to glasovanje se ponavlja tedensko, dokler traja stavka. Kdor ne glasuje, je kaznovan. Če se večina delojemalcev izreče za stavko, ker se ne izvaja kolektivna pogodba, se prav do tedaj, dokler ne odloči razsodišče ali pa da se z glasovanjem prekine stavka, ne sme sprejemati novih delovnih moči. Če je obratovanje podjetja, v katerem traja stavka, neobhodno potrebno za existenco prebivalstva, uredi vlada obratovanje v soglasju z obema strankama. Sankcije, ki jih določa zakon v primeru divje stavke, predvidevajo zapor od šestih dni do treh let ali denarno kazen od 16 frankov do 3000 frankov, razen primerov, v katerih delodajalec ni izvedel arbitražne razsodbe. Zakon, žalibog, ne predvideva sankcij za delodajalce pri kršitvi.

Sprejemanje in odpuščanje delavcev.

Podjetja, ki zaposlujejo več nego 30 delavcev, so načelno dolžna obračati se na javne posredovalnice dela. Vendar lahko iščejo delavce direktno, in sicer

tako, da v lastnem podjetju ustanove pisarne in dajo potrebne tiskovine za povpraševanje in ponudbe. Svoboda strokovnih organizacij je z zakonom zaščitena in je določena kazen od 20 do 2000 frankov, v primeru recidive pa zapor od 6 do 30 dni, če se krši ta svoboda.

Javne posredovalnice dela bodo eksistirale v vsakem mestu, ki ima nad 10.000 prebivalcev. Privatne posredovalnice bodo ukinjene 1. junija letos, z edino izjemo onih, katere so ustanovile razne delavske strokovne organizacije, ali delodajalske organizacije ali skupno.

Ureditev zastopstva

V vseh podjetjih, ki zaposlujejo najmanj deset oseb, bodo imeli delojemalci svoje zastopnike. Volijo jih delojemalci,

ki so stari nad 18 let in ki delajo v podjetju najmanj tri mesece. Izvoljeni so lahko samo državljani, ki so zaposleni v podjetju najmanj leto dni. Mandat traja eno leto in ko preneha, so delegati lahko ponovno izvoljeni. Zaupnik in en namestnik pripadata v podjetju na 11 do 50 delavcev, 2 na 51 do 200 delavcev, trije na 201 do 500 delavcev in 4 na 501 do 1000 delavcev. V večjih obratih, ki imajo zaposlenega več ko 1000 delavstva, se računa na vsakih 500 novih delavcev en zaupnik in namestnik.

Od vseh teh določil so najinteresnejša ona, ki se tičejo razsodišča in poravnalnega postopanja.

Francija je zdaj v tem pogledu zelo napredovala in je daleč pred drugimi državami. S praktičnimi razsodbami bo lahko prejudicirala načela novega socialnega reda, ki se bo vedno bolj oddaljeval mezdnemu sistemu in bo vedno bolj respektiral delavčevo osebnost.

Delo mednarodne organizacije dela v letu 1937

Mednarodni urad dela je izdal poročilo, ki obsega pregled dela posameznih organov Mednarodne organizacije dela v minulem letu in navaža istočasno delavni program za to leto. Iz tega povzemamo najvažnejše dogodke iz svetovnih konferenc, ki so se vršile lani v Washingtonu in v Ženevi.

Posebno važen dogodek v minulem letu iz delovanja Mednarodne organizacije dela je bila svetovna konferenca za tekstilno industrijo, ki se je vršila v aprilu v Washingtonu in junijko zasedanje Mednarodne konference dela v Ženevi. Pri washingtonskih tekstilnih razgovorih in posvetovanjih predstavnikov vlad, delavstva in delodajalcev je bilo zastopanih 26 držav. Tudi Nemčija, ki ni član Mednarodne organizacije dela, je imela na tej konferenci svojega opazovalca. Washingtonska konferenca je bila prvi poizkus o velikonačrtnem proučevanju gospodarskih in socialnih razmer v industrijski panogi svetovnega pomena. Ta poizkus je imel uspeh. Končal je s tem, da je 23. zasedanje Mednarodne konference dela v juniju 1937 odobrila dogovor o skrajšani delovni dobi v tekstilni industriji na 40-urni delovni teden. Če pomislimo, da tekstilna industrija zaposluje na svetu 14 milijonov oseb, lahko razumemo pomen tega napredka.

Lansko zasedanje Mednarodne konference dela spada med najvažnejša zasedanja, kar jih je bilo od ustanovitve Mednarodne organizacije dela. 53 držav članic je poslalo v Ženevo 175 vladnih, delodajalskih in delojemalskih delegatov, dalje 256 strokovnih svetovalcev, tako da je konferenčni zbor štel 431 oseb. Pri razgovorih je bilo zopet glavno vprašanje skrajšanje delovne dobe na 40urni delovni teden, in sicer v gra-

fični, kemični in tekstilni industriji. Posrečilo se je dobiti dvetretinsko večino glasov za sprejem predloga za uvedbo 40urnega delovnega tedna v tekstilni industriji. Pri tem predlogu za ureditev delovnega razmerja v kemični in grafični industriji je bila dosežena nadpolovična večina glasov, potrebne dvetretinske večine ni bilo. Zato je konferenca storila sklep, kar je imelo za posledico, da je upravni svet Mednarodnega urada dela dal na dnevni red konference, ki se bo vršila letos, vprašanje uvedbe štirideseturnega delovnega tedna za vse industrijske panoge. Ta sklep ima velik bistven pomen. To pomeni tudi opustitev dosedanjega postopnega uvažanja štirideseturnega delovnega tednika v posameznih industrijskih panogah ter splošno uvedbo štirideseturnega tednika. Na letošnji 24. konferenci dela bo treba zavzeti od tega vprašanja gotovo stališče.

Razen dogovora o štirideseturnem delavnem tednu v tekstilni stroki je sprejela Mednarodna konferenca dela v letu 1937. dva dogovora, s katerima se minimalna starostna meja za pristupitev otrok k delu v industriji in izvenindustrijskih strokah povišuje od sedanjih 14 na 15 let. Nadalje je sprejela konferenca predlog za preprečenje nezgod v stavbinski stroki, ki je dopolnjen s štirimi priporočili in vzornimi varnostnimi predpisi. Posebnega zanimanja so vredni razgovori lanske konference o mednarodni sodelavnosti pri izvažanju javnih del kot sredstvo za prehod brezposelnosti in izravnavanje gospodarskih pretresov, zaradi katerega je konferenca sprejela dvojje priporočilo.

Problem mlade generacije

Večina samomorov študentov, ki se jih smatra, do so storjeni zaradi slabega napredka, dajejo povod do najrazličnejših komentarjev. Roditelji po navadi obdolžijo šolo in učitelje, včasih pripisujejo prav majhno krivdo sebi, po navadi pa so oni vedno nedolžni. Pogledimo enkrat problem z druge strani!

Gotovo je, da naša šola dobiva drug značaj kakor ga je imela šola pred vojno. Prej je bila mladina zdrava, odurna, dohodki staršev so bili ustaljeni, pri vsem tem pa so bili stroški za študij minimalni. Roditeljem je napravljaj največjo skrb začetek šole, ko so otroci potrebovali novo obleko in obutev, toda

kakih drugih stroškov, katere imajo starši dandanes, sploh tedaj niso poznali. Otroci so prihajali v šolo s precej mirnega družinskega miljeja, o skrbeh, ki so jih imeli starši, sploh niso vedeli in to je bila tudi posledica njihovega duševnega zdravja. Tedaj se ni govorilo o kakšni študentski nervozni, v šolah so se pojavljali le primeri razposajenosti, kar so s praviimi pedagoškimi postopki odstranili. Tudi učitelji in profesorji so bili pri svojih nastopih nerazdraženi in mirni, le tu pa tam se je lahko govorilo o izpadih profesorjev in učiteljev ter o koleričnih temperamentih. V veliki večini so bili v glavnem srednješolski profesorji dobro situirani in že kot supletenti so bili dobre partije za hčerke bogatih občanov.

Povojne razmere in glavno poslednja desetletja pomenijo konec tega patriarhalnega stanja. Vseposod imamo dijaštvo, ki se je rodilo v omenjenih gospodarskih in socialnih razmerah, imamo pa tudi že novo generacijo učiteljev in profesorjev, ki so doslužili in so zaradi tega dani v zaslužni pokoj.

Kakšen karakterističen značaj ima dandanašnja mladina? Če bi uvedli v vseh šolah gotove vprašalne pole, bi iz njih lahko ugotovili, da je ta doba mednarodnega pritiska in nerazpoloženja ter gospodarska kriza vtisnila v telesno in duševno zdravje svoj pečat. Bolezen se pojavlja v vseh šolah v velikem številu in vzrok te bolezni je prav za prav prehrana in mizerne socialne razmere sploh. Borba za obstanek in življenje je ustvarila tudi povsem drugo življenjsko lice družine. Oče in mati sta v večini primerih od jutra do večera zaposlena in otroci so ves dan prepuščeni sami sebi. Doma se priprav-

ljajo za šolo — nekateri se sploh ne pripravljajo — brez kontrole, veliko pa jih sploh nima primernega prostora za učenje. In kakšen naj bo potemtakem uspeh teh študentov?

Zdaj si pa predstavljamo mlado učiteljsko in profesorsko generacijo! To je neverjetno, za kako malo plačo morajo dandanes učiti dolgo vrsto let mladi izobraženi ljudje. S to malo plačo ne morejo delati čudežev. Povedati pa je potrebno tem, ki gledajo na učiteljski in profesorski poklic edino s stališča praznovanja in počitnic. Poučevanje v šolah, ki so prenapolnjene z mladino, živčno stre vzgojitelja in čim bolj je vreden, tem večje so posledice, ki jih vzgojitelj utrpí na svojem zdravju. Tu bi morali vprašati mladega učitelja in profesorja, s kakšnim občutkom prevzema svojo dolžnost, če pomisli na vse težkoče in povrh še one, ki izvirajo še iz njegove beraške plače. Nervozni in nemirni učitelji vzgajajo nervozno in nemirno mladino — kaj je posledica tega?

Vemo, da se ne morejo stvari rešiti z nasiljem; ta doba pa je itak doba preloma, toda moramo govoriti o tem, kar nas teži. Težke socialne razmere so nakopale že toliko zla, da lahko govorimo o resničnem upadku narodnega zdravja. Do novih, mirnih in boljših časov je potrebno kreniti z jasnimi načrti. Predvsem mislimo tu na šolo, na njeno ureditev in učiteljsvo. Odstranimo, kakor hitro bo dana možnost, socialne krivice, ki so storjene mladi generaciji — dajmo jim predpogoje za življenje, ne pa za životarjenje. Edino v tem primeru bomo lahko od njih zahtevali vrednoto, ne pa nadomestke za te vrednote.

Naša socialna politika in narodno zdravje

Najbolj važno za vsak narod je vprašanje socialnega skrbstva in narodnega zdravja. In tudi v letošnji proračunski razpravi v narodni skupščini je debata tega ministrstva vzbujala veliko zanimanje. Kljub najvažnejši funkciji, ki jo opravlja to ministrstvo, se je z žalostjo ugotovilo, da smo v tem pogledu zelo malo napredovali.

Proračun ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje znaša 258 milijonov in je za 26 milijonov večji od sedanjega. Od leta 1931. do leta 1936. se je znižal za 100 milijonov, letos je zopet povzrhan, vendar je še mnogo premajhen. Še daleč nimamo potrebnega števila ustanov za zdravstvo in socialno skrb.

Številke umrljivosti na tuberkulozi in malariji so ogromne, a v vsej državi je samo okoli 25.000 bolniških postelj,

kar je mnogo premalo. Bolnišnice v Sloveniji niso niti več za najnujnejšo uporabo. Zdravniškega osebja je premalo, v posameznih oddelkih splošne bolnišnice v Ljubljani je stanje naravnost obupno. Imamo bolnišnice, ki morajo zaradi pomanjkanja prostora bolnike zavračati. Ker se zdravniki niso strinjali z načrtom novega zakona, je minister pozval zdravniške zbornice, naj do srede aprila izdelajo svoj zakonski načrt.

Socialna politika je beležila zadnji dve leti po zedinjenju največje uspehe. Z ureditvijo minimalnih mezd in kolektivnih pogodb je ta uredba, čeprav se je mnogo kritizirala, v vsej državi dvignila življenjski standard delavca. Tudi določbe o kolektivnih pogodbah, o spravi in arbitraži so rodile koristne sado-ve. Z njimi se je število stavk znatno zmanjšalo.

Najvažnejše in mnogo bo treba dela in truda je vprašanje starostnega zavarovanja nameščenecv in drugi socialno-politični ukrepi.

Pravilno urejeno socialno skrbstvo v državi ima tudi važno nacionalno nalogo, in sicer, da poveže najrevnejše sloje naroda z državo. Dandanes pa sloni vse to skrbstvo pretežno na občinskih ramenih, čeprav bi ga morali nositi država in banovina. Z ureditvijo starostnega zavarovanja hlapcev in dekel, dninarjev in kmetov, z mladinskim skrbstvom in invalidnim zakonom bo mogoč napredek vsega prebivalstva.

Zeleti bi bilo, da bi se prav posebno reševala vprašanja delavskega skrbstva in se mu nudilo ono najvažnejše, kar vsak državljan neobhodno potrebuje: čuvanje zdravja našega delavca, saj je le on poleg kmeta najvažnejši steber vsake države. Zdrav narod, velika država!

Mednarodno delovno pravo

Najznačilnejši uspeh prizadevanja Mednarodne organizacije dela in njenih organov za izboljšanje delovnega razmerja delavstva na svetu so mednarodni dogovori za zaščito delavcev. Od leta 1919. do leta 1937. je bilo na 23 zasedanjih Mednarodne konference dela sprejeto 62 takih dogovorov v celoti. Za posamezne države članice Mednarodne organizacije dela so ti dogovori obvezni v trenutku, ko je dotična država izvedla ratifikacijo katerega koli dogovora. Do konca leta 1937. je bilo v celoti 771 ratifikacij. Po vrstnem redu ratificiranih dogovorov si slede države takole: Španija 34, Chile 33, Velika Britanija 30, Nicaragua 30, Nemčija 17, Rumunija 17, Grčija 17, Argentina 16, Urugvaj 30, Bolgarija 29, Belgija 27, Irska 27, Luksemburška 27, Kuba 26, Kolumbija 24, Francija 22, Estonka 21, Holandska 21, Italija 21, Jugoslavija 24, Norveška 20, Švedska 20, Madžarska 19, Poljska 19, Avstrija 19, Lotiška 17, Finska 16, Meksika 16, Indija 14, Češkoslovaška 13, Japonska 13, Kitajska 12, Danska 12, Avstralija 10, Portugalska 9, Švica 9, Brazilija 8, Južnoafriška unija 7, Kanada 7, Litva 7, Albanija 4, Dominico 4, Afganistan in Liberijska 1.

Določila Mednarodne organizacije dela nalagajo državam članicam, da morajo vsako leto predložiti Mednarodnemu uradu dela podrobna poročila o tem, kako se izvajajo ratificirani dogovori. Ta poročila se redno pošiljajo Mednarodni konferenci dela in jih proučujejo posebne komisije strokovnjakov. Možnost vzajemne kontrole držav o izvajanju ratificiranih dogovorov v praksi sloni na temelju mednarodnega delovnega prava, ki se gradi postopoma z vzajemno pomočjo vseh držav članic Mednarodne organizacije dela.

Notranje politične vesti

Združniške sanacije v senatu

V finančnem odboru senata je govoril tudi senator **dr. Kramer**, ki je razpravljal o težkih gospodarskih razmerah v Sloveniji in pa o 63 milijonskem združnem posojilu dravski banovini. Finančni minister je nato odredil, da se mu prinese iz ministrstva doslej še neobjavljena uredba o tem posojilu, kar je zbudilo v finančnem odboru izredno pozornost. Finančni minister je prečital uredbo, iz katere izhaja, da je ministrski svet odobril posojilo v svrhu splošne sanacije združništva v dravski banovini. Silno zanimiva je bila tudi razprava o novih cerkvenih davkih ter o politiki centralnih denarnih zavodov. Finančni minister je poudarjal, da je vlada ravnala korektno, ko je odobrila sanacijsko posojilo za slovensko združništvo, da pa uporaba tega posojila ne spada pod njegovo kontrolo.

Vizum je še potreben!

Avstrijski konzulat v Ljubljani pravi, da jugoslovanski državljani za potovanje v nemško Avstrijo ali skozi njo do nadaljnega še zmerom potrebujejo vizum, ki ga lahko dobe pri likvidirajočem avstrijskem konzulatu v Ljubljani. Torej vesti o ukinitvi vizuma za Avstrijo, ki so se nedavno razširile, ne ustrezajo resnici.

Prostovoljna socialna davščina v Ljubljani.

Okrog 1000 družin nima zaslužka in životari ob samih podporah ali ob služajnem zaslužku. In posledice vsega tega so navadno v družini bolezni. Otroci rastejo tem družinam v bedi in so nagnjeni k raznim moralnim pokvaram. Nezaposleni tvorijo prav poseben sloj, iz katerih se ne bo moglo vzgojiti rednih ljudi.

Mestna občina je zato izvršila razna javna dela in s tem omilila bedo teh ubožcev. Toda vseh ni mogoče zaposliti, ker denarna sredstva ne zadostujejo. In da dobi občina sredstva za zaposlitev delavcev, bo zbirala prispevke kot prostovoljno socialno davščino. Vsak bo sam prostovoljno odločil, koliko bo plačeval na mesec za brezposelne in to bodo vsak mesec pobirali posebni pooblaščenici, ki bodo imeli za to izkaznice s fotografijo in letošnjim uradnim potrdilom.

Deputacija Zveze gostilničarjev je prišla intervenirat v Beograd zaradi asanacije hotelske industrije, nove stilizacije obrtnega zakona in omiljenja davčne prakse.

Oglašajte v „Novi Pravdi“

Karel Nový:

ŽIVETI HOČEMO

(Roman.)

Zvonilo je poldan. Mnogo deklet in žen se je usulo iz hiše, toda Magdalene ni bilo med njimi.

Nemara se vrne na delo čez nekaj dni. Gotovo se vrne. A mogoče je tudi, da s kom živi. Objemov je prejkone vajena, saj se je tako malo, saj se ni prav za prav skoraj nič branila!

Ce pa nima nobenega in je v resnici spočela z njim, s Tomševim Jožetom. — Kaj bi mu rekla, ko je zavoljo njega zgubila toliko časa in izdala toliko denarja?

Potislil si je klobuk na čelo. Prvič v življenju se mu je zazdelo čudno, iz česa nastaja človek, po kakšnem naključju, v kakšnem trenutku.

Iz česa je zrasla Magdalena in on, Jože Tomeš in vsi, ki hodijo mimo nas, polnijo trgovine in domove, od katerih šumi in grmi velika, silna Praga; glej, tale, ki lepi letake, tenak je ko trlica, s ščetjo maže letake, ki ponujajo moško perilo in lepi nanje nove potiskane pole! Kaj razglašajo? Gledališče Variété s prvovrstnimi kitajskimi igralci! Celo na Kitajskem, nekje na drugem koncu sveta, so rumene matere rodile otroke, ki so postali plesalci. Ali ni to čudno? Iz Magdalene in deteta bi lahko postal steklar, tekstilni delavec ali pa tudi plesalec. Kdo more vedeti, kaj izkleše življenje iz majhne človeške stvarce? Gotovo bo deček. In če bi bila deklica — ni dvoma, da bi bila v dvajsetem letu podobna materi!

«Čudno je,» je pomislil Jože, «kako podedujemo vsa znamenja po svojih očetih in materah! Najino dekletce bi prav gotovo imelo Magdalene oči in zobe, prekrasen smehljaj, ki obseva besede kakor solčni žarki mlado listje.»

Ves čas je stal pred letaki in se šele zdaj zavedal vsebine rumenega lističa:

«Zatekel se je pes, rjav doberman, breja psica, ki sliži na ime Rita. Tisti, ki psa privede, dobi 200 Kč na Kr. Vinohradih št. 1020 na Korunni cesti.»

V navalu besnosti ga je prišlo, da bi strgal papir in napisal čez celo steno pisanih cunj in nepotrebnih krp:

«Iščo se Magdalena Klímova, uboga deklica! S spoštovanjem praških capinov Jože Tomeš.»

Tedaj ga je zbudilo, da bi šel domov. Tu se ne da živeti! Za prazen nič je pognal lepe denarce! S tem bi se preživljal mesec dni. Tu, kjer ti dajo dve sto kron, če uloviš izgubljenega psa!

Oh! Če bi ga našel! Če bi ga mogel vrniti, bi bilo zopet vse prav.

Med potjo se je začel ozirati po psih. Kdo ve? Naključja ne smemo nikoli omalovaževati!

«O Bog, daj mi najti brejo psico!»

Mislil pa je nenehoma na Magdaleno in na razbiti lonček s trobentico.

Znašel se je v predmestju in tu ga je presenetila nevihta. Oblaki so prepregli nebo in kakor bi trenil je burja pometla prah s ceste. Spustil se je v tek, si tiščal klobuk in stiskal pod pazduho sveženj z delovno obleko. Iskal je zavetja.

Naključje.

V pivnici, kamor se je zatekel, ni imel kam sesti. Dež je prignal zidarje s stavbe kakor podgane na suho. Pili so pivo, jedli suho meso in glodali kruh, se pretegovali, drug iz drugega norce brili in se smejali. Zdajci pa so, kakor bi ustrelil, planili ven, toliko da niso vrat odnesli. Jožeta je zajela divja zmeda in ga zanesla do pregraje pri novi stavbi. Stali so okoli novega skla d opeke. Tam je ležal človek z obrazom proti zemlji. Niso si ga upali vzdigniti, od groze so stali kakor ukovani, v strahu,

kaj se je z njim zgodilo, bali so se, da bi utegnil biti mrtev, obenem pa so že vedeli, da je mrtev, da ga je doletela nesreča, najhujša nesreča, ki se more pripetiti človeku.

«Kaj zijate! Poberite ga!» je kriknil neki velikan. Kričal je in mahal z velikimi rokami. Bil je prav tako bled kakor ostali, prav tako prestrašen, naježen in kakor iz uma. Samo tega si je bil v svesti, da je tu najvišji in da mora nekaj storiti. Od prvega strahu si je toliko opomogel, da je lahko vsaj kričal. «Kaj stojite! Odnosite ga!»

«Mrtev je,» so odgovarjali s tako tihim glasom, da ga je bilo bolj čutiti kakor slišati.

«Hudiča! Bomo videli!»

Nekaj mož je v resnici pristopilo. Obrnili so nesrečnega delavca in ga nesli v poslopje. Njihovim stopinjam je sledil potok krvi.

«Telefonirajte na rešilno postajo!»

Velikan se je že popolnoma znašel.

«Odkod je padel? Kaj je delal?»

«Ne gobezdaj in izgubi se!» je kričal stavbni mojster.

«Nesreča! Nesreča!» so javkale delavke.

«Fuj! To je naključje!» so še rekli možje in se porazgubili iz ograde. Čez trenotek so prišli nazaj s stražniki.

Lilo je brez prestanka. Toda ljudje so stali, ne mence se za vodne curke; tiščali so se skupaj, si oddihavali in sopli kakor po hudem naporu; zavest soudeležbe jih je navdajala z grozo in jim stiskala srce.

«Moj Bog! Kako strašno!»

Bili so podobni nebolglieni čredi ovac.

«Kdo je to? Kako mu je ime?»

Malo jim je odleglo, prebujala se je radovednost.

«Baje so ga šele danes vzeli.»

«Poznal sem ga. Kaj bi ga ne! Škardo iz Pecera!»

(Dalje prih.)

Zunanje politične vesti

— **K Avstrije ni več!** S kinematografsko naglico se preobrazuje Avstrija v pokrajino Velike Nemčije.

Avstrijo je zasedlo čez 200.000 nemških vojakov in 16.000 mož nemške policije. Nasprotno se pa avstrijska pehota prestavlja v osrčje Nemčije.

Do zadnje potankosti je izpeljana nemška administracija v državni upravi, financi, pošti in pri železnici. Ključasti križ je nadomestil dvoglavega črnega orla na vseh tiskovinah, ki so danes v prometu. Židje so povsod izključeni od sodelovanja pri preobrazbi avstrijskega lica, izključeni so iz vseh državnih služb.

Zadržanje vesil, ki so tolikokrat podajale jamstvo za varnost avstrijske neodvisnosti, je problem, katerega z mešanimi občutki spremljajo vsi, ki so odvisni od garancij vesil. Kako tudi ne, ko pa so večkratne izjave doživele popoln neuspeh.

Anglija in Francija sta ostali mirni in tiho priznali izvršeno dejstvo. Slednja je bila v tistem trenutku celo brez vlade. Italija, ki je polagala veliko važnost na samostojnost in neodvisnost Avstrije, je zaradi zveze z Nemčijo in zaradi neposlušnosti avstrijskih voditeljev ob spoznanju spremljala dogodke s tihimi soglasjem. Musoliniju držanje avstrijskih državljanov ni šlo v račun, zato jih je pustil na cedilu in danes ugotavlja, da je propast Avstrije posledica neposlušnosti italijanskih nasvetov.

Življenje v Avstriji teče z velikimi posledicami svojo pot, ki jo spremljajo prostovoljni in neprostovoljni samomori raznih bivših državljanov, kot majorja Feyja in drugih.

Največ samomorov pa je beležiti v židovskih vrstah. Saj posegajo po lastnem življenju židovski veletrgovci in bankirji, od katerih bi človek mislil, da jim sreča Fortune nikdar ne zatone.

Jugoslavija je po avstrijskih dogodkih postala neposredna sosedica 75milijonskega naroda.

Važno je zabeležiti, da se je naša država nahajala v trenutku važnih dogodkov v prijateljskem odnosu z Nemčijo, ki obstoja še danes. Od tega prijateljstva je odvisno upanje, da se bodo izboljšale razmere koroških Slovencev s kakim manjšim zaščitnim zakonom po zgledu poljsko-nemškega manjšinskega dogovora.

V Španiji so nacionalisti na Aragonski fronti prisilili republikanske čete k umiku.

Anglija se je izrekla za zmago nacionalistov, tako da republikansko vladno podpira samo še Francija in Rusija. Fašistični tisk in radio napovedujeta skorajšen konec španske državljanske vojne. Nasprotno pa izjavlja republikanska vlada, da se bo borila do končne zmage in da zaradi trenutnega umika ni nobenega povoda za paniko. Da je to resno mišljeno, dokazuje ofenziva republikancev pri Escorialu, zapadno od Madrida, ki je ta trenutek vzlic nekaterim uspehom nje končni uspeh še nejasen.

Kitajska se je okrepila in z močno protiofenzivo pognala Japonce v beg. Japonci svojega poraza ne zanikajo. Odločitev pa je še zelo daleč in je dvomljivo, če se bodo Japoncem veljanske vojne investicije posrečile.

Poljska in Litva sta imeli 20letni spor, ki se je te dni likvidiral na ta način, da je Poljski ultimati prisilil dvemilijonsko Litvo h kapitulaciji. Trenutni načrti Poljske v tem vprašanju še niso znani. Posebno ne, ker so bili koraki Poljske zasnovani s sličnim korakom Nemčije v Avstriji in menda celo z njeno vednostjo na eni in z Italijo na drugi strani. Potovanja poljskega zunanjega ministra Becka v inozemstvo so s tem pojasnjena.

Bodoči teden nam gotovo prinese popolno jasnost.

Francija je dobila ljudsko vladno podpredstvom Bluma, ki je bila s svojo deklaracijo prijazno sprejeta. Vlada bo pa baje v kratkem preosnovana radi vstopa drugih političnih skupin.

Tudi v **Češkoslovaški** je bila izvršena rekonstrukcija vlade, v katero so stopili narodni demokrati. Resen čas je zahteval koncentracijo vseh pozitivnih narodnih sil, kar je omogočil le princip demokratične volje vlade in naroda.

Izredne dajatve tuberkuloznim članom OUZD in njihovim svojcem

Protituberkulozno skrbstvo, ki ga izvaja delavsko zavarovanje v okviru Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani, je bilo v zadnjih letih znatno izpopolnjeno. Predvsem je bilo urejeno sodelovanje omenjenega urada s protituberkuloznimi dispanzerji, ki so pri aktivni sodelovanju socialnega zavarovanja prevzeli glavno skrb za zatiranje in zdravljenje jetike.

S propagando in dobro organizacijo zdravniške službe je doseženo, da se bolniki pravočasno obračajo na zdravnike, katerih zdravljenje je postalo zaradi tega učinkovitejše in hitrejše. Zdravilišča za pljučne bolezni sprejemajo številne bolnike iz delavskih vrst ter tako socializirajo na ta način zdravljenja, ki je bilo še pred kratkim ugodnost premožnejših krogov.

S tem pa niso bile odpravljene vse težave in ovire. Bolnikom je sicer dana možnost zdravljenja, toda zdravljenje samo je še vedno predolgotrajno za delavca, ki mora s svojim dnevnim zaslužkom preživljati sebe in številno družino. Zato se je ponovno zgodilo, da je moral oče-delavec zapustiti zdravilišče in prekiniti zdravljenje, da bi se lahko vrnil v službo in zaslužil nekaj več za svojo družino. Posamezne karitativne ustanove poskušajo odpraviti ta nedostatek, toda manjkajo jim sredstva in s tem tudi potrebna sistematičnost. Zato je hotel Okrožni urad za zavarovanje delavcev ustvariti vsaj delne predpogoje za uspešnost teh stremeljenj z ustanovitvijo sklada za podeljevanje izrednih podpor jetičnim zavarovancem in njihovim svojcem.

Določen je znesek 300.000 din, ki bo služil za zvišanje hranarine od sedanjih dveh tretjin zavarovane mezde do višine zavarovane mezde. Prav tako bo tudi polhranarina sorazmerno zvišana. V bodoče bo n. pr. jetični bolnik, ki je zavarovan po 9. mezdinem razredu, prejemal mesto dosedanjih 19,20 din dnevne hranarine 28,80 din dnevno. Svoji tega bolnika pa bodo prejeli 14,40 din dnevno, mesto dosedanjih 9,60 din.

Razliko na hranarini bo urad priznaval jetičnim zavarovancem, ki bodo za to posebej prosili. Prošnjo bodo

moral vložiti potom dispanzerjev, zdravilišč, uradovih poslovalnic, protituberkuloznih lig in oddelkov za pljučne bolezni v bolnišnicah. Prošilec bo moral dokazati, da ima najmanj dva svojca, ki nimata dohodkov, a živita z njim v skupnem gospodinjstvu. Za svojce je smatrati poročene ali neporočene zakonske druge; zakonsko, nezakonsko ali usvojeno deco; roditelje, deda in babico; vnuke, brate in sestre zavarovance. Obenem je treba dokazati, da se zavarovanec preživlja izključno le od hranarine, ki jo prejema od urada, da je zaradi bolezni najmanj tri mesece v staležu delazmožnih in da ni pričakovati zboljšanja zdravstvenega stanja odnosno delazmožnosti pred potekom 26-tedenske podporne dobe. Prošilec mora imeti tudi kvalificirano članstvo, in sicer: trimesečno neprekinjeno aktivno članstvo pred dnem obolenja ali šestmesečno aktivno članstvo v zadnjem letu pred obolenjem odnosno dvanajstmesečno v zadnjih dveh letih pred obolenjem in (v vseh treh primerih) triletno aktivno članstvo v zadnjih petih letih pred obolenjem.

Pravica do višje hranarine traja največ za dobo treh mesecev med vsakokratno podporno dobo in ne več kakor šest mesecev v treh sledečih si koledarskih letih.

Do razlike na polhranarini so upravičeni svojci onih tuberkuloznih članov, ki se zdravijo v zdraviliščih za pljučno bolezen ali v bolnišnicah, ki za to prosijo in dokažejo, da so navezani izključno le na podporo, ki jo prejema od urada. Ta pravica traja samo za dobo oskrbovanja člana v eni izmed preje omenjenih ustanov in sicer največ za dobo 10 mesecev v treh sledečih si koledarskih letih.

Izredne podpore se priznajo največ od dneva vloženega prošnje dalje. Prošnja mora biti rešena po možnosti že v enem mesecu po vložitvi.

Sredstva tega sklada niso velika in zato so tudi pogoji strogi. Bodočnost bo pokazala, ali ne bi bilo mogoče pritegniti tudi širši krog zavarovancev k tem ugodnostim. Zaenkrat gre le za začetek zelo koristne akcije, ki bo služila izpopolnitvi celokupnega protituberkuloznega skrbstva.

delavcev tudi po uglednih obrtnikih in kmetih, katere poznamo že iz sedanjega delovanja v občini.

Volitve so tu, vsak napreden delavec ve, komu bo zaupal bodoče gospodarstvo naše občine.

V nedeljo, 27. marca vsi na volišče in oddajte svoj glas za listo g. Turka.

Stavbinci

V sredo, dne 16. t. m. so se ponovno sestali v Delavski zbornici zastopniki delavstva stavbinske stroke in delodajalci na drugi strani.

V glavnem je bilo sklenjeno, da se ponovno sklene kolektivna pogodba, ziro-ma se dosedanja le deloma popravi.

V glavnem so delodajalci uvideli in že pristali, da se mezdno vprašanje uredi primerno draginjskim razmeram, ki so nastale.

Upamo, da bo brez večjih trenj prišlo do sklenitve kolektivne pogodbe, kar bo ugodno vplivalo na delavce in tudi delodajalce.

Jutri, to je 23. t. m. se bo razpravljalo o mezdni tabeli in od tega bo odvisno vse in tudi nadaljnje potekanje pogajanj.

Delavstvu TPD

Na vaše ponovne želje in zahteve, ki ste jih stavili preko strokovnih organizacij Trboveljski družbi, nam je ta odgovorila, da je pripravljena urediti te razmere ter je sklicala za dne 5. aprila 1938 konferenco, na kateri naj bi se razpravljale te zadeve.

Družba pa želi, da bi se razmere uredile za daljšo dobo, to se pravi, da je pripravljena zvišati mezde, kajti uvidela je, da je to neobhodno potrebno zaradi nastalih razmer in ker ve, da le na ta način bo zavladal med delavstvom in družbo odnos, ki je neobhodno potreben in koristen obema.

Prav zaradi tega bo v nedeljo, dne 27. t. m. dopoldne sklicana v Trbovljah konferenca zastopnikov organizacij, zaupnikov in zastopnikov posameznih podjetij, da se bodo posvetovali o nastalem položaju in enotnem nastopu.

Upamo, da se bodo končno razmere uredile in bo konec prosjačenja.

ECŽ

Dne 16. t. m. ob 22. uri se je vršil v remizi občni zbor društva posmrtninskega sklada ECŽ v Ljubljani pod vodstvom zaslužnega predsednika Oswalda. Iz poročil predsednika, tajnika in blagajnika je razvidno, da je od zadnjega rednega občnega zbora z dne 13. marca 1937 do letošnjega občnega zbora naraslo število članov za 42 glavarjev s 131 člani, tako da znaša število rednih članov sedaj 605. Nadalje je imel odbor med letom 5 rednih sej, a umrlo je v isti dobi 6 članov.

Dohodki: inkaso na vpisnini 1050 din, na članarini 13.896 din, skupaj 14.946 din, manje izdatki 11.527,50 din. Saldo z dne 31. marca 1937 74.140 din. — Po poročilu pregledovalcev računov Palme in Terkuha in na predlog istih je bil absolutno soglasno sprejet in nato izvoljen novi odbor: za predsednika Oswald, podpredsednik Jamnik, tajnik Čej, blagajnik Juhant, nam. taj. Anžič, nam. blag. Urbanja, odbornik Gros, pregledovalca računov Palma in Fuhrer. Nadalje se je soglasno sprejelo (na predlog tajnika Čeja) izpremembo členov 10 in 12 statuta, in sicer se sedaj glasi člen 10.: Odbor sestoji iz sedmih članov in dveh namestnikov, ki jih izvoli občni zbor za dobo enega leta. (Poprej se je glasil isti člen, da odbor sestoji iz 9 članov in 9 namestnikov, ki jih izvoli občni zbor za dobo treh let.) Iz člena 12 odpade samo to, da se volitve odbora ne vrše vsako tretje leto, temveč od sedaj naprej vsako leto. Dalje pooblašča občni zbor novo izvoljeni odbor, da v slučaju likvidacije Splošne maloželezniške družbe d. d. Ljubljana, in prevzema od strani M. O. L. njenega inventarja z osebjem v aprilu 1938, pripravi in ukrene vse potrebno za sestavo novih pravil, katere bodo odgovarjala času in duhu sedanosti. Soglasno je bilo tudi sprejeto, da se za leto 1937. in 1938. od vseh rednih članov pobere enkratni letni prispevek po 2 din, t. j. za leto 1937 s 1. aprilom 1938, a za leto 1938 z dne 31. decembra 1938 kot nadomestilo v okrepitev blagajne, dokler se v bodoče z morebitnimi novimi predvidenimi društvenimi pravili ne spremeni način blagajniške varijante. Omembe vredno je tudi to, da je bil storjen sklep o dvigu denarja iz M. hranilnice kot posojilo za potrebe uslužbencev, t. j. nabava drv, ali nakup nepremičnin — in pri vsej tej živahni debati sta vzbujala posebno pozornost gg. K. Stražar in A. Fuhrer, ker sta s svojimi poudarjenimi zahtevami vzbujala posebno pozornost in namen. V ostalem je potekel občni zbor zadovoljivo in je le želeli, da se novo izvoljeni odbor posveti s svojim delom izključno za blagor in napredek društva in njegovega članstva samega.

Kaj je novega v naših podružnicah

Zagorje

V četrtek, dne 17. marca se je v kot-redežkem rovu smrtno ponestječil naš tov. podpredsednik Matevž Brglez. Na ključje je hotelo, da se mu je pri dviganju trama izpodmaknilo, da ga je tram do smrti pobil. Tako imamo zopet novo žrtev težkega dela, ki neprestano trga iz naših vrst najboljše tovariše. Tovariš M. Brglez je bil zelo priljubljen in se je vedno udeleževal v naprednih vrstah. Bil je marljiv delavec in zvest in dober tovariš.

Na njegovi poslednji poti ga je spremljalo veliko tovarišev in prijateljev. Pri odprtem grobu pa se je poslovil v ime naših izvršilnega odbora tov. Orekeh od pokojnika, ki je med drugim dejal:

Usoda ti ni bila naklonjena in tvoje življenje je bila trpnjeva pot. Že v zgodnji mladosti si spoznal vse gorje in trpljenje tega sveta. Stopil si v vrtnice življenja, v katerem si junaško prenašal vse gorje do poslednjega trenutka. Nisi bil otrok sreče, kajti pod pritiskom razmer si moral že mlad na delo, katere-mu si žrtvoval vse svoje moči in vse to le radi ljubljene rodbine in vsakdanjega kruha. Vse svoje mlade sile si posvetil delu, ki te je končno ugonobilo. Za teboj, dragi tovariš, žalujejo tvoji otroci, žena in sorodstvo ter tvoji zvesti tovariši.

Bil si zvest, pogumen, odkrit in nesebičen tovariš in prav zaradi teh lepih lastnosti smo te visoko cenili. Znal si ceniti prijateljstvo in tovarištvo, katerega tudi v polni meri zaslužiš. Ljubil si in bil si ljubljen, Kristusa pa je zmagal z ljubeznijo. Neizprosljiva usoda te nam je iztrgala iz naših vrst veliko prezgodaj, v tvojih najlepših letih. Usoda je kruta in ne izbira ter je brezobzirna. Prezgodaj nas zapuščaš, dragi tovariš, in težko te bomo pogrešali. Tvoj spomin pa bo živel med nami.

Naj ti bo lahka tvoja rodna zemlja!

Nato se je poslovil od njega še starišina obratnih zaupnikov.

Po pogrebu pa se je vršila žalna seja.

Stražišče

Že v zadnji številki Nove pravde smo poročali o rednem letnem občnem zboru, ki se je vršil 13. marca 1938.

Občni zbor je potekel v najlepšem redu, slogi in tovarištvu. Po vseh poročilih, ki so jih podali funkcionarji, pa so sledile volitve novega odbora, pri katerih je bil izvoljen za novega predsednika tov. Kavčič Tomaž, za podpredsednika tov. Česen Ludvik, za tajnika Stanič Rudi, za II. tajnika Volčič Rudi, za blagajnika Hafner Franc, v odbor pa so bili izvoljeni slediči tovariši: Hafner Janez, Kramar Miha, Gros Nikolaj, Jekove Peter, Šket Ferdo, za namestnike pa: Vilfan Ludvik, Lužan Gabrijel, Rehberger Jera, Volčič Jera, Vilfan Joža. Za revizorja pa sta bila izvoljena tovariša Rehberger Ferdo in Aman Tine.

Žerjav-Črna

Kakor znano, je razpisala banska uprava v Ljubljani občinske volitve tudi za občino Črna, za dne 27. marca 1938.

Določena so tri volišča. Za Črno: Žerjav, Jazbina, Javorje in Luder. vrh v Črni; za okraje Pristava: Bistra, Podpeca in Helena v poslopju Jakoba Lesjaka na Pristavi; za Koprivnico pa pri g. Polanškem, p. d. Lipoldu v Koprivnici.

Za te volitve vlada splošno zanimanje, ker sta vloženi in že potrjeni samo dve listi.

Vložena je lista nacionalnega delavstva z nositeljem liste g. Ivo Turkom. Skušalo se je doseči sporazum z vsemi tremi skupinami, katerega pa so marksisti odločno odklonili in hoteli dobiti večino zase. Nacionalno delavstvo pa je obsodilo to postopanje na ta način, da si je postavilo svojo listo, kateri pa se je pridružila tudi tretja skupina. Lista je zastopana poleg

Obratni zaupniki pri Kranjski deželni elektrarni

Volitve obratnih zaupnikov pri KDE so bile razpisane za dne 30. januarja t. l. v Črnučah po skrajšanem volilnem postopku. Na razglas se je odzvalo od 120 zaposlenih delavcev samo 9, to pa zaradi tega, ker je ta stalež delavcev porazdeljen po vsej banovini in ker se po navadi vršijo poleg rednih opravil tudi popravila na vodih. Navzoči so bili pristaši NSZ in JSZ. Ob določenih urah, ko se je zborovanje pričelo, ni bilo predložene nobene kandidatne liste. Nato smo se pogajali za enotno listo, do sporazuma pa ni prišlo in sem po dve uri trajajoči debati zborovanje zaključil.

Kot starešina zaupnikov v letu 1938. in predsednik volilnega odbora sem se sporazumel in uporabil člen 3. «Navodila» ter zaprosil bansko upravo (Inspekcijo dela) za podaljšanje mandata za nadaljnje koledarsko leto. Navedli smo tehtne razloge in upamo, da bo naši prošnji ugodeno, ker bi bili sicer v letu 1938. brez zaupnikov.

Začudim pa se «Delavski pravici» z dne 3. marca t. l., ki navaja v pregledu «Naši obratni zaupniki» vseh šest zaupnikov JSZ, poleg tega pa še osebni dopis s Črnuč, ki pravi: «Najprvo smo izvolili obratne zaupnike. Narodno strokovna zveza, ki je imela lani vseh šest zaupnikov, ni letos pokrenila nobene akcije za volitve in bi bili tako letos ostali brez zaupnikov, da ni nastopila JSZ. Volitve smo izvedli po skrajšanem postopku. Plavi so hoteli imeti tri zaupnike. Ker bi bili pa z glasovanjem dobili samo enega, jim seveda treh nismo mogli dati in so s predsednikom volilnega odbora, s prejšnjim starešinom zapustili volilni prostor.» Gospodje JSZ, poslušajte člen 9. «Navodil», ki pravi: «V onih podjetjih, kjer so delavci tudi prej volili svoje zaupnike, sestavljajo ti zaupniki volilni odbor ter izvedejo nove volitve po teh navodilih.» Kot starešina zaupnikov in predsednik volilnega odbora sem mogel le konstatirati, da se ni upošteval čas vlaganja kandidatnih list, t. j. pred

začetkom zborovanja, da ni prišlo med navzočimi zborovalci do sporazuma po dve uri trajajočih razgovorih, tako da ni bila vložena nobena kandidatna lista, ter sem sestanek zaključil in smo odšli. Pri razgovorih za sporazum smo sicer zastopniki NSZ stremeli za enotno listo, ker upoštevamo težkoče našega položaja pri KDE in da s tem ohranimo soglasje med delavstvom, takega soglasja pa ni želel posebno centralni zastopnik JSZ, ki je izjavil: «**Ako bi bili vi rdeči, potem bi šli mi z vami v kompromis.**» K temu stališču zastopnika centrale JSZ ne podajam nobenega komentarja.

JSZ pa stavljam vprašanje: komu se je predložila kandidatna lista? Koliko jih je glasovalo od navzočih šestih, ki so z našim odhodom še ostali? Ali se je postavilo šest zaupnikov in šest namestnikov, ker prej ni bilo še nobenih kandidatov? Ali se je pri sestavi kandidatne liste upošteval člen 16., drugi odstavek «Navodil»? Kdo je predložil banski upravi rezultat poteka volitev o vaših namišljenih zaupnikih, ker za to volilni odbor in jaz kot predsednik volilnega odbora nič ne vemo.

Kako more postopati strokovna organizacija proti vsem predpisom in si prilagajati protipravno zaupnike? Ako je vseh 215 zaupnikov, ki jih navaja «Delavska pravica» izvoljenih na tak način, potem JSZ v letu 1938. nima nobenega zaupnika, kakor ga nima pri KDE.

Ako se Vam zdi, da so taka postopanja v prid nas zaposlenih, potem moramo poudariti, da smo še daleč od tega, da bi se v resnici mogel zboljšati naš položaj. O delu, ki ga je zaupniški zbor vršil, izvoljen na listi NSZ in Narodno strokovna zveza, ki se je prizadevala za zboljšanje položaja vseh zaposlenih, bomo prinesli poročilo prihodnjič.

Starešina obratnih zaupnikov pri KDE:

Mencinger Karol s. r.

Proračunska seja ljubljanskega mestnega sveta

Ljubljanski mestni svet je imel pred kratkim svojo letošnjo proračunsko sejo. Proračun beleži 117.821.000 din in je v primeri s sedanjim za 18 milijonov večji. — Proti proračunu je bilo od meščanov vloženo 20 ugovorov, ki pa so večinoma prekasno prišli.

Proračunski izdatki znašajo v milijonih dinarjev: za občino upravno oblastvo 4, za osebno in imovinsko varnost 1,5, za narodno prosveto 2,7, za finančno stroko 12,2, za gradbeno stroko 10,3, za narodno zdravje 1,4, za socialno skrbstvo 7,1, za trgovino in obrt 0,7, za občinsko gospodarstvo 5, za podpore in štipendije 4,8, za potrebščine mestnih podjetij 4,1 itd.

Pri pojasnili posameznih postavk in vzroke njihovega zvišanja se je med drugim omenjalo, da je vseh mestnih uslužbencev 764 in je med njimi 154 uslužbencev, ki so bili nastavljeni vsled potrebe.

Vseh dolgov mestne občine je 195 milijonov dinarjev. Dohodki so po večini v davčini in v zneskih, ki jih prispevata mestna klavnica in elektrarna. Nadaljnje kritje bodo prinesle trošarine in uvoznine, prispevek banske uprave za zgradbo jezua ob Ljubljanici in prispevek glavnega odbora za ob-

delovanje Barja. Veselične in podobne takse bodo povečane.

Potrebe socialnega skrbstva mesta neprestano rasejo. Socialni in politični urad sta se v prvi vrsti bavila z zaščito družine in mladine.

Kljub nekakemu izboljšanju gospodarske konjunktore je vprašanje brezposelnih še vedno aktualno. Ljubljana ima še vedno okoli 1200 brezposelnih ročnih delavcev in se jih bo skušalo zaposliti ali jim nuditi vsaj najpotrebnejši dnevni zaslužek. Preskrba nezaposlenih in nižjih slojev sploh s primernimi higijenskim stanovanjem kaže naravnost porazno sliko. V načrtu je, da se grade delavska stanovanja in tako omogoči nižjim slojem do dostojnega bivališča.

Naša socialna politika se izgublja v drobnarijah. Namesto da se ostarelim izdajajo malenkostne podpore, naj se jih rajši spravi v ubožnice. Igračkanje s socialnimi podporami se mora nehati itd. V različnih vprašanjih proračuna, posebno personalna, se ne bi smela obnavljati s političnih vidikov. Polno je važnih vprašanj. Med vsemi je zopet največ govora o ubožcih, katerim se obljublja iz leta v leto, uspehi pa so posled vedno minimalni.

Praktični nasveti

Redkev kot zdravilo.

Po najnovejših opazovanjih ima redkev ugoden blažilni učinek pri različnih želodčnih in žolčnih motnjah. Pri bolečinah, ki nastanejo po vnetjih žolčnega mehurja, se je pokazalo po zauživanju redkvic znatno izboljšanje. Tudi pri določenih vrstih želodčnih in srčnih težav, ki se pojavljajo po jedi kot občutek napetosti, je vplivala redkev blažilno.

Redkev se da uporabljati kot zdravilo v naravni, surovi obliki, a tudi v

obliki tablet. Vsaka tableta pa ustreza nekako 5 g svežih redkvic.

Temne obleke, platnene ali volnene, če jih opereš, vedno malo poškrobi. V to svrhu raztopi v topli vodi list želatine (dva litra vode na en liter želatine) in ko obleko izpereš, jo zmoči v želatini, nato pa obesi, da se suši. Ko je napol suha, jo zavij v krpe in še vlažno zlikaj. Namesto želatine pa lahko skuhaš škrob. Le namesto škroba vzemi rženo moko. Moko zmešaš z

malo mrzle vode, nato naliješ (mešaje) kropa, in ko zavre, je škrob gotov. Ko se malo shladi, ga precediš skozi čisto krpo in po potrebi priliješ še malo mlačne vode. Tako poškrobjeno obleko pa likaj vedno narobe, ne pa na lice.

Zdravljenje migrene z dieto.

Migreno so imeli v prejšnjih časih za neozdravljivo, ljudi, ki so trpeli zaradi nje, pa za neke vrste namišljene bolnike. Ako je migrena, kar je pogosto slučaj samo posledica nekega drugega obolenja, je treba seveda predvsem zabraniti to bolezen. Sodobna medicinska veda pozna več uspešnih sredstev, ki lajšajo bolezen pri migreni. Včasih pomaga tudi mir, sprememba okolice in podnebja ter bivanje v temnem prostoru. Kakor pri mnogih drugih boleznih, so tudi pri migreni uvedli dieto z zadovoljivim uspehom. Hrana mora biti predvsem kolikor močji neslana ter splošno taka, da zmanjša vodo v telesu.

Pravni svetovalec

Bolniške podpore po izstopu iz dela (Kranj).

Vprašanje: Koliko časa po izstopu iz dela imam še pravico do podpore pri Okrožnem uradu?

Odgovor: Zakon o zavarovanju delavcev pravi: Član, ki je bil v enem letu vsaj šest mesecev zavarovan in še ne more plačevati članskih prispevkov, ker nima zaslužka, uživa pravico do bolniških podpor, če živi v območju naše države, tri tedne po izstopu iz obrata. Ako je bil član v zadnjih dveh letih najmanj 12 mesecev zavarovan, uživa pravico do teh podpor šest tednov po izstopu iz obrata.

Pregled turbine in mezda.
(§220 o. z.).

Vprašanje: V našem podjetju so pregledovali parno turbino in zaradi tega nekaj dni nismo mogli delati. Podjetje pa nam za te dni ni plačalo mezde. Ali lahko zahtevamo pripadajočo mezdo?

Odgovor: § 220 obrtnega zakona pravi, da pripada uslužbencu plača, ako ni mogel opravljati službe in so to zakrivilo razmere službodajalca. Pregledovanje parne turbine je nedvomno smatrati za zadržek, ki so ga zakrivilo razmere službodajalca, zato morate dobiti mezdo za dotične dneve plačano.

Družabni večer ljubljanskih podružnic NSZ

V soboto zvečer so priredile podružnice NSZ v Ljubljani svoj prvi letošnji družabni večer, katerega se je udeležilo prav lepo število članov, posameznih podružnic, kakor tudi njihovih prijateljev.

Večer je otvoril načelnik propagandnega odseka tov. Košenina, kateri je v svojem govoru pozdravil vse tovariše kakor tudi prijatelje, kateri so prihiteli na ta večer in jim želel, da bi v sredi nacionalnega delavstva preživeli prav prijeten večer. Prav poseben pozdrav pa je bil izrečen vsem godovnikom Jožetom in Jožicam. Tamburaški zbor pod vodstvom tov. Karmelja je ves večer prav pridno igral ter s tem povzdignil razpoloženje večera. Prav posebno so bili zadovoljni vsi posetniki večera z najnovejšimi kupletmi gosp. D. Bučarja, katere je odlično odpel tovariš Vozelj. Večer je potekel v veliki harmoniji med delavstvom in dokazal, da ni bila pogrešana misel prirediti take večere, ker se s tem nudi tovarišem prilika, da se medsebojno porazgovorijo neovirano.

Družabni večer je uspel nad vse pričakovanje in je lahko tovarišem, ki niso posetili tega večera, žal, upamo pa, da bodo ob drugem večeru prihiteli, da bo tako vladala še večja harmonija in tovarštvo.

Kulturni obzornik

Nova slovenska povest. Dobili smo v oceno: Mara Husova: Ziva plamenica.

Povest slika mlado ženo od njenega vstopa v življenje pa do njene življenjske zrelosti in vstavitve.

Zala, absolventka trgovske akademije, mlado, lepo in razumno dekle dobi na lastno željo svojo prvo službo v Skoplju, kjer spozna in nekako vzljubi sodnika dr. Vrana. Poroči se z njim, vključno temu, da sluti, da to ni pravi mož za njo. V zakonu se kmalu začne razprtje, nesoglasje raste iz dneva v dan in širi pogubno vrzel v mladem zakonu. Moža prestavijo in Zala si oddahne. Ko pride nekoč obiskati svojega moža, ga najde v družbi s propalimi ženskami. Zala odpotuje in v mislih je že sklenila, da se loči. Isti dan, ko se za ločitev dokončno odloči, prispe možovo pismo. Vrgli so ga iz službe, zapadel je boleznijo, nikogar nima, kamor bi se obrnil. Prosi Zala, naj bi ga sprejela. Po dolgi noči premišljevanja in borbe, se Zala odloči za žrtve in piše možu, naj se vrne.

Pisateljica nam je hotela podati idealen lik razumnega, samosvojega in dobrega dekleta, podoba žene, ki s svojo mlado in globoko dušo hrepeni in čustvuje s silo umetniškega duha po vsem, kar je lepo in dobro. Podoba žene, ki jo je življenje razočaralo in ji strlo njene jasne načrte, ki pa do zadnjega vztraja in žrtvuje sebe in svojo srečo neobogljenu in izpodkopanu človeku. Zalina žrtve ni prepričevalna, še manj pa moževa skesanost. Kljub temu, da hoče s koncem pisateljica povedati, da se za zakonca začne nova, lepša doba, prav nič ne verujemo v Vranovo izpreobrnitev, temveč slutimo za prvim še celo vrsto drugih padcev in trnjevo življenje uboge Zale, ki bi se brez vsake krivde in obveznosti lahko otesla neljubega bremena in s tem zagotovila sebi lepšo življenjsko pot, do katere ima vso pravico. Poleg vsega pa tudi ne moremo verjeti, da bo Zala mogla vztrajati v svoji žrtvi.

Vključ temu pa, da se posamezni dogodki razvijajo dokaj neprepričljivo in brez nujnosti, da so dialogi prepogosti, precej nespretni in preskromno stilizirani, da se čuti pomanjkanje izdelanosti stranskih oseb, kar zelo škodi plastičnosti dogajanja, pisateljici ne moremo odrekati pripovedniškega daru, ki se bo z vajo še razvil in poglobil.

Zadnja kriza 1929—1933 je zadela prav tako fašistične države kakor države stare meščanske demokracije. Novici, krizi, ki bi pokazala vso nestabilnost njihovega «načrtnega gospodarstva», se skušajo izogniti, kakor se ji je izognil kapitalizem leta 1914., to je z vojno.

Delavski in srednji stan skupaj predstavljata skupaj 95 % vsega angleškega prebivalstva, delavski stan sam pa 80%. Letni dohodek Velike Britanije znaša 4000 milijonov funtov. Poldrugi procent prebivalstva prejema 22% vsega narodnega dohodka, 2% imata v rokah nad dve tretjini vse lastnine.

95% kmečkih rodbin v Jugoslaviji ima skupaj 11.723.524 ha zemlje za obdelovanje, na ostalih 5 % rodbin pa odpade 12.114.276 ha. Prava «dežela smehljaja»!

Priporočamo našemu delavstvu, da obiskuje le one lokale, v katerih najdete in kateri so naročeni na naš list «Nova Pravda», to so: Trgovina Rudolfa Cizeli v Žerjavu, gostilna in kantina Terezija Elsinger v Žerjavu, Drago Supanc, brivski salon v Črni, Ivan in Matilda Hobel, gostilna v Črni in Ivan Kohlenbrand, gostilna in mesarja v Črni.

Le takrat si dober poverjenik, če se mnogokrat odpirajo pisma iz Tvojega kraja.

IZDELUJE,
PREUREJA,
POPRAVLJA

RAZLIČNE STROJE, STROJNE DELE,
MOTORJE, ELEKTRIČNE NAPRAVE IN
STRELOVODE